

Sag C-20/24 [Cymdek]ⁱ

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

12. januar 2024

Forelæggende ret:

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie
(Polen)

Afgørelse af:

24. november 2023

Sagsøgere:

M1.R.

M2.R.

Sagsøgt:

AAA sp. z o.o.

Sagsnr. I C 1222/22

KENDELSE

24. november 2023

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie w I Wydziale
Cywilnym [ret i første instans for hovedstaden Warszawa i Warszawa, 1. afdeling
for civile sager, Polen] [udelades] har

[udelades] efter behandling i retsmøde, der foregik for lukkede døre den 24.
november 2023 i Warszawa

i et søgsmål anlagt af **M1.R. og M2.R.**

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

mod **AAA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.** [AAA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością med hovedsæde i W., Polen]

med påstand om betaling

afsagt følgende kendelse:

I. Den Europæiske Unions Domstol forelægges de følgende præjudicielle spørgsmål:

1. Kan en passagers boardingkort udgøre et andet bevis, hvoraf fremgår, at passagerens reservation er blevet accepteret og registreret af luftfartsselskabet eller rejsearrangøren, i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 2, litra g), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91?
2. Skal passagerer med boardingkort til en bestemt flyafgang anses som passagerer med en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, forudsat at ingen særlige ualmindelige omstændigheder kunne påvises?
3. Skal artikel 3, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 fortolkes således, at det påhviler passageren at godtgøre, at der er blevet betalt for flyvningen, eller at det eventuelt er luftfartsselskabet, hvis det vil unddrage sig ansvar, der skulle ville godtgøre, at passageren rejste vederlagsfrit eller til en nedsat billetpris?
4. Skal artikel 3, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 fortolkes således, at en flyvning udføres mod betaling, når passageren har købt en pakkerejse hos rejsearrangøren og rejsearrangøren har betalt luftfartsselskabet for udførelsen af den pågældende flyafgang?

5. Skal artikel 3, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 fortolkes således, at der ikke er tale om »passagerer der rejser til en nedsat billetpris«, når tredjeperson for passagerens regning køber en pakkerejse således, at rejsearrangøren til luftfartsselskabet, der gennemfører charterflyvning, betaler vederlag af almindelig efter markedsforhold størrelse, uanset eventuelle afregninger mellem tredjemanden og passagererne?
- II. [Udelades] Sagens behandling udsættes på Den Europæiske Unions Domstols afgørelse om besvarelse af de angivne præjudicielle spørgsmål.

Anmodning om præjudiciel afgørelse

1. Angivelse af den forelæggende ret og parterne

1. Forelæggende ret: Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, I Wydział Cywilny [ret i første instans for hovedstaden Warszawa i Warszawa, 1. afdeling for civile sager, Polen] [udelades]
2. Sagsøgere: M1.R. [udelades], M2.R. [udelades],
3. [Udelades]
4. Pozwany: [AAA] Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością [udelades]
5. [Udelades]

2. Fremstilling af sagens genstand og væsentlige faktiske omstændigheder

1. [AAA] spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. [selskab med begrænset ansvar med hovedsæde i W.] er et luftfartsselskab, der udfører charterflyvninger (herefter »luftfartsselskabet«).
2. [BBB] spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. [selskab med begrænset ansvar med hovedsæde i W.] er en rejsearrangør, der udfører tjenesteydelser, der består i at arrangere organiserede ferieophold og rejser til forbrugere (herefter »rejsearrangøren«).
3. Luftfartsselskabet afgav et tilbud og indgik en aftale med rejsearrangøren, i henhold til hvilken det leverede specifikke

flyvninger til rejsearrangøren på bestemte dage, hvor rejsearrangøren efterfølgende solgte billetter til passagerer. Rejsearrangøren betalte luftfartsselskabet et vederlag for flyvningerne.

4. Sagsøgerne M1.R. i M2.R. deltog i en pakkerejse, der også omfattede en flyvning fra Tenerife (Spanien) til Warszawa (Polen) den 20. maj 2021, flyvningens referencenummer ENT 7346, der blev udført af det pågældende luftfartsselskab.
5. Aftalen om arrangering af pakkerejsen blev indgået mellem [CCC] sp. z o.o. [selskab med begrænset ansvar] (bl.a. for sagsøgerne og øvrige deltageres regning) og rejsearrangøren.
6. Luftfartsselskabet udførte den omtvistede flyvning med en forsinkelse, således at ankomsten fandt sted over 22 timer senere end planlagt.
7. Sagsøgerne fremlagde kopier af deres boardingkort til den ovennævnte flyvning til godtgørelse for deres søgsmålskompetence i sagen om kompensation for den forsinkede flyvning, idet det pågældende luftfartsselskab var anført på boardingkortene.
8. Luftfartsselskabet afviste sagsøgernes krav om udbetaling af kompensation for den forsinkede flyafgang og som begrundelse henviste til, at sagsøgerne ikke havde godtgjort, at de havde en bekræftet og »betalt« reservation til den pågældende flyafgang.
9. Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen) tilsluttede sig i flere afgørelser luftfartsselskabets synspunkt, idet den fandt, at et boardingkort er et bevis på, at vedkommende passager var til stede ved indcheckningen, men ikke udgør et bevis, hvoraf fremgår, at passageren havde en bekræftet og »betalt« reservation.
10. Passagererne er imidlertid af den opfattelse, at de ved at have fremlagt de til dem udleverede boardingkort, har godtgjort, at de havde en bekræftet reservation, idet i modsat fald boardingkortene ikke ville være udleveret til dem. Sagsøgerne har i øvrigt gjort gældende, at det ikke påhviler dem at godtgøre, at reservationen var »betalt«, men det eventuelt er luftfartsselskabet, der ville skulle godtgøre, at sagsøgerne rejste vederlagsfrit.
11. Sagsøgerne har under alle omstændigheder anført, at de ikke rejste gratis, eftersom luftfartsselskabet modtog fra rejsearrangøren vederlag for gennemførelsen af flyvningen, og rejsearrangøren modtog betaling fra [CCC] sp. z o.o., der betalte for sagsøgerne og reelt bar omkostninger for denne pakkerejse, der bl.a. omfattede den af luftfartsselskabet udførte flyvning. Det er imidlertid uden betydning i lyset af artikel 3, stk. 3, i forordning 261/2004, om det var passagerne

selv, der betalte for flyvningen, eller tredjemand, der betalte for passagerne (medmindre det var luftfartsselskabet).

12. Luftfartsselskabet har til gengæld gjort gældende, at sagsøgerne rejste »gratis eller til en nedsat pris« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 3, i forordning 261/2004, eftersom sagsøgerne deltog i en rejse, som blev betalt af [CCC] sp. z o.o., og som blev tilbudt til [CCC] sp. z o.o. på gunstige vilkår, hvorfor sagsøgerne ikke er berettiget til kompensation.

3. Ordlyden af de nationale bestemmelser, som vil kunne finde anvendelse i den foreliggende sag

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (lov af 23.4.1964 den civile lovbog) (Dziennik Ustaw af 2023, pos. 1610, konsolideret tekst)

Artikel 6:

Bevisbyrden for, at en bestemt omstændighed består, hviler på den part, der udleder retsvirkninger af denne omstændighed.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (lov af 17.11.1964 den civile retsplejelov) (Dziennik Ustaw af 2023, pos. 1550, konsolideret tekst):

Artikel 231:

Retten kan anse de faktiske omstændigheder, der er relevante for tvistens afgørelse, for godtgjort, hvis denne konklusion kan udledes af andre fastslåede faktiske omstændigheder (formodning om faktiske omstændigheder).

4. EU-retlige forskrifter der er genstand for de præjudicielle spørgsmål

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller langeforsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT 2019, L 119, pos. 202/1):

Første og femte betragtning til forordning nr. 261/2004:

- (1) »Handling fra [Unionens] side, når det drejer sig om lufttransport, bør bl.a. sigte på at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer. Endvidere bør der fuldt ud tages hensyn til forbrugerbeskyttelseskrav generelt.«
- (5) »Da der ikke længere skelnes skarpt mellem ruteflyvning og charterflyvning, bør beskyttelsen gælde både for passagerer på ruteflyvning og charterflyvning, herunder flyvning, der indgår i pakkerejser.«

Artikel 2, litra [g]):

»I denne forordning forstås ved »reservation«: en billet eller et andet bevis, hvoraf fremgår, at passagerens reservation er blevet accepteret og registreret af luftfartsselskabet eller rejsearrangøren.«

Artikel 3, stk. 2, litra a):

»Denne forordning gælder såfremt passagerne, medmindre flyvningen aflyses som omhandlet i artikel 5, har en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang og er til stede ved indcheckningen som foreskrevet, — og på det tidspunkt, der forud og skriftligt (herunder ved hjælp af elektroniske midler) er angivet af luftfartsselskabet, rejsearrangøren eller et autoriseret rejsebureau eller, hvis der ikke er angivet noget tidspunkt — senest 45 minutter før den offentliggjorte afgangstid«

Artikel 3, stk. 3:

»Denne forordning gælder ikke for passagerer, der rejser gratis eller til en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden. Passagerer med billetter, der er udstedt i henhold til et luftfartsselskabs eller en rejsearrangørs bonusprogram eller et andet kommercielt program er dog omfattet.«

4. EU-Domstolens praksis der er relevant for genstanden for de præjudicielle spørgsmål

- 1 Dom af 21. december 2021, Azurair m.fl., i forenede sager C-146/20 m.fl., ECLI:EU:C:2021:1038

Artikel 3, stk. 2, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 skal fortolkes således, at en passager har en »bekræftet reservation« i denne bestemmelses forstand, når passageren fra en rejsearrangør, med hvilken passageren har en kontrakt, får tilsendt et »andet bevis« som omhandlet i denne forordnings artikel 2, litra g), hvorved passageren gives løfte om transport på en bestemt flyvning, der er specificeret ved angivelse af afgang- og ankomststed, afgang- og ankomsttidspunkt og flynummer, også selv om denne rejsearrangør ikke har modtaget nogen bekræftelse fra det pågældende luftfartsselskab om denne flyvnings afgang- og ankomsttidspunkter.

- [2] Dom af 26. marts 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, ECLI:EU:C:2020:235

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 skal fortolkes således, at en passager på en flyvning, der er forsinket med tre timer eller mere, kan anlægge sag med påstand om kompensation i henhold til denne forordnings artikel 6 og 7 mod det transporterende luftfartsselskab, selv om denne passager og dette luftfartsselskab ikke har indgået en aftale med hinanden, og den pågældende flyvning indgår i en pakkerejse, der er omfattet af Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure.

- [3] Kendelse af 11. oktober 2021, Vueling Airlines, C-686/20, EUT 2022, C 24, præmis 9, ECLI:EU:C:2021:859

I henhold til artikel 2, litra f), i forordning nr. 261/2004 forstås ved »billet« »et gyldigt dokument, der giver ret til transport, og som er udstedt eller autoriseret af luftfartsselskabet eller dets autoriserede agent, herunder tilsvarende dokumentation i papirløs eller elektronisk form.« Af artikel 2, litra g), i forordning nr. 261/2004 fremgår ligeledes, at den omstændighed, at en flypassager har en billet kan være et bevis for, at luftfartsselskabet har modtaget og registreret en flypassagers reservation. Det følger heraf, at begrebet »billet«, som er et selvstændigt begreb i EU-retten, er genstand for en bred definition i forordning nr. 261/2004 og omfatter ethvert materielt og immaterielt element, der giver passageren en ret til befordringen. Det skal tilføjes, at en indskrænkende fortolkning af dette begreb ville medføre en betydelig begrænsning af beskyttelsen af passagerer i henhold til forordning nr. 261/2004 og derfor være i strid med forordningens formål, der fremgår af første betragtning hertil, om at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer (jf. analogt dom af 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, præmis 23).

- [4] Kendelse af 24. oktober 2019, easyJet Airline, C-756/18, ECLI:EU:C:2019:902:

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, og navnlig dens artikel 3, stk. 2, litra a), skal fortolkes således, at passagerer på en flyafgang, der er forsinket med tre timer eller mere ved ankomsten, og som har en bekræftet reservation på denne flyafgang, ikke kan nægtes kompensation i henhold til denne forordning alene af den grund, at de ikke i forbindelse med deres anmodninger om kompensation har bevist deres tilstedeværelse ved indcheckning til den nævnte flyafgang, navnlig ved hjælp af boardingkortet, medmindre det påvises, at disse passagerer ikke var

om bord på det pågældende forsinkede fly, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve.

5. EU-rettens relevans for sagen

Sagsøgerne har fremsat krav om kompensation i henhold til artikel 5, stk. 1, litra c), og artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 261/2004 for en forsinket flyafgang. Efterprøvelsen af sagsøgernes krav er afhængig af fortolkningen af EU-retten.

6. Den forelæggende rets retlige tvivl og deres relevans for afgørelsen af tvisten i hovedsagen

1. Den forelæggende er i tvivl om følgende forhold:
 - a. hvorvidt det af passageren forelagte boardingkort under de foreliggende omstændigheder udgør et andet bevis, hvoraf fremgår, at passagerens reservation er blevet accepteret og registreret af luftfartsselskabet eller rejsearrangøren,
 - b. hvorvidt passagerens søgsmålskompetence er betinget af, at den godtgør, at den har rejst mod betaling af vederlag og i øvrigt ikke til en nedsat billetpris,
 - c. hvorvidt den omtvistede flyvning, der blev betalt af rejsearrangøren (der foreligger ikke bevis for, at sagsøgerne personligt har erlagt betalingen og i så fald hvilket beløb), var vederlagsfri for sagsøgerne eller gennemført til en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden som omhandlet i forordning nr. 261/2004,
2. Den forelæggende ret er bekendt med Domstolens dom af 21. december 2021 i sag C-146/20 (ECLI:EU:C:2021:1038). Selv om dommen vedrørte lignende problemstillinger, fremgår af denne ikke svar til den forelæggende rets spørgsmål om, hvorvidt det er foreneligt med EU-lovgivningen, at der i en situation som i den foreliggende sag forelægges et andet bevis, hvoraf fremgår, at passageren havde en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang, når det nævnte boardingkort ikke indeholder samtlige oplysninger, der er omhandlet i den anførte dom, som for eksempel ankomsttidspunktet for den omtvistede flyvning.
3. Af ordlyden af artikel 3, stk. 2, litra a), i forordning nr. 261/2004 fremgår, at denne forordning kun gælder, såfremt passagerne dels har en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang, og dels er til stede ved indcheckningen inden for de i bestemmelsen angivne frister.

4. Af sagens faktiske omstændigheder fremgår, at passagerne modtog boardingkort, mødte rettidigt til indcheckning og deltog i den omhandlede flyvning, hvilket er anerkendt af luftfartsselskabet, uden dog at have fremlagt en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang.
5. Luftfartsselskabet er af den opfattelse, at det er nødvendigt at anlægge en snæver fortolkning af betingelserne i forordning nr. 261/2004 og har anført, at det i lyset af Domstolens praksis (dom i sagen C-756/18), er berettiget at formode, at passageren var til stede ved indcheckningen ud fra oplysningen om, at den havde en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang, mens det omvendt ikke kan formodes, at passageren havde en bekræftet reservation ud fra det faktum, at passageren mødte til den pågældende flyafgang (hvilket dokumenteres ved boardingkortet). Selv om den forelæggende ret har afvist dette synspunkt i sin praksis, er synspunktet imidlertid tiltrådt af nogle dommerkollegier i appelinstanten.
6. Den forelæggende ret skal imidlertid understrege, at boardingkortet udstedes til en passager, der har en bekræftet reservation til en bestemt flyafgang (og ikke til en vilkårlig person) og efter en gennemført indcheckningsprocedure, mens det i tilfælde af online indcheckning er nødvendigt at angive enten et billetnummer eller et reservationsnummer, således at boardingkortet ifølge den forelæggende ret ligeledes udgør et andet bevis, hvoraf fremgår, at passagerens reservation er blevet accepteret og registreret af luftfartsselskabet eller rejsearrangøren. Det kan ikke være muligt at finde en anden rimelig forklaring på (bortset fra usædvanlige og uforudsigelige situationer, som det synes at påhvile luftfartsselskabet og ikke passageren at bevise), hvor passageren ville have fået udstedt boardingkortet fra, hvis ikke han havde haft en reservation. Det er meget mere desto muligt, at passageren, der havde en reservation, ikke mødte til flyafgangen, men Domstolen i en sådan situation alligevel anerkendte formodningen om at være til stede ved indcheckningen ud fra oplysningen om, at vedkommende havde en reservation.
7. Desuden har sagsøgte gjort gældende, at den omstændighed, at passageren ikke kan fremlægge en bekræftet reservation til flyafgangen, gør, at det ikke er muligt at kontrollere, om passageren har betalt for flyvningen (og visse af appelrettens dommerkollegier har delt det synspunkt), og har anført, at forordning nr. 261/2004 ikke gælder for passagerer, der rejser gratis eller til en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden (forordningens artikel 3, stk. 3).
8. Det synes imidlertid at påhvile sagsøgte, der til støtte for sin påstand har gjort gældende, at sagsøgerne rejste vederlagsfrit og heraf har

udledt retsvirkninger til sin fordel, at godtgøre, at det var tilfældet, mens det påhviler passagererne at godtgøre, at de havde en »bekræftet reservation«, og ikke en »betalt« og bekræftet reservation som anført af sagsøgte (og hvis synspunkt er tiltrådt af visse af appelrettens dommerkollegier).

9. Det skal også understreges, at det er rejsearrangøren, der i tilfælde af pakkerejser er bundet af transportkontrakten med luftfartsselskabet og betaler for flyvningerne. Passagerne betaler til gengæld for hele pakkerejsen og ikke blot for flyvningerne. Hvis en pakkerejse, der er betalt (uanset om den er betalt direkte af passagererne eller af en anden person på passagerernes vegne) omfatter en flyvning (som rejsearrangøren har betalt luftfartsselskabet for), er der dermed ikke tale om »passagerer der rejser gratis«.
10. Den forelæggende ret er i øvrigt i tvivl om fortolkningen af begrebet »rejse til en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden« jf. artikel 3, stk. 3, i forordning 261/2004, og navnlig hvorvidt det handler om en prisrabat, som luftfartsselskabet har tilbudt passageren (den forelæggende ret hælder til denne tilgang), eller bestemmelsen også omfatter en situation, hvori luftfartsselskabet modtager fra rejsearrangøren vederlag, der er sædvanligt på markedet, hvorefter rejsearrangøren eller en helt tredje aktør tilbyder passagerne deltagelse i pakkerejsen på fordelagtige vilkår. Den anden tilgang forekommer at være i strid med forordningens formål og vanskelig at anvende i praksis henset til manglende kriterier for, hvilke vilkår for deltagelse i en pakkerejse der skal anses som fordelagtige.
11. Det er denne rets opfattelse, at fortolkningen som foreslået af luftfartsselskabet og visse af appelrettens dommerkollegier er i strid med formålet og indholdet i forordning (EF) 261/2004, der i femte betragtning udtrykkeligt fastsætter, at beskyttelsen også bør gælde for passagerer på charterflyvning, herunder flyvning, der indgår i pakkerejser, hvis mulighed for at godtgøre, at betalingen for flyvningen er udført af tredjemand, er begrænset.
12. [Udelades]
13. Domstolens besvarelse af den forelæggende rets spørgsmål og afklaring af det anførte tvivl vil bidrage til at fastslå, hvorvidt det sagsøgte luftfartsselskab er erstatningsansvarligt for den omtvistede forsinkelse af flyafgang, og vil i resultatet være afgørende for, hvorvidt sagsøgeren får medhold i sin påstand.